

*Ruth Heuvelman werkt als
senior onderwijsadviseur en
specialist Jonge Kind / VVE
bij Expertis Onderwijsadviseurs.*

*Heeft u een vraag? Bel mij op
06 – 82 39 38 96 of mail naar
info@expertis.nl*

BLOG: Zo zorg je voor meer gelijke kansen in het onderwijs

In ons parlement klinkt regelmatig de wens dat alle kinderen in dit land dezelfde gelijke kansen krijgen. In dit artikel geeft onderwijsexpert Ruth Heuvelman tips hoe je deze wens werkelijkheid kunt laten worden.

Wat is de overeenkomst tussen de 4-jarige Yasmin uit Rotterdam-Zuid en 4-jarige Jennifer uit de Deventer Rivierenwijk? Beide kinderen komen uit een stadsdeel waar relatief veel mensen wonen met een lager opleidingsniveau. Ze lopen allebei grote kans om te starten met een achterstand op school, wat zelfs kan doorwerken in hun kansen op de arbeidsmarkt.

Obstakels

Het ideaal is om elk kind dezelfde optimale ontwikkelkansen en een hoopvolle toekomst te geven, met goede startpapieren voor op de arbeidsmarkt. Maar er zijn tal van obstakels die dat in de weg staan. Zodra kinderen naar school gaan, zie je dat er onderling grote verschillen zijn op het gebied van taal- en rekenvaardigheden[1]. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat kinderen van ouders met een lager opleidingsniveau en inkomen al op 2-jarige leeftijd een achterstand hebben op het gebied van taal en rekenen. Datzelfde geldt voor kinderen uit gezinnen met een migratie-achtergrond. Veel van deze kinderen lopen deze achterstand niet in gedurende hun schoolloopbaan, zo blijkt uit onderzoek van het Centraal Cultureel Planbureau [2]. Laten we niet bij de pakken neerzitten, want dit tij kan worden gekeerd.

Thuisomgeving

Nederland is niet het enige land waar zich dit voordoet. Uit internationale studies blijkt dat de volgende punten het verschil kunnen maken: overheidsbeleid dat zich bewust is van de problemen; betrokken ouders en een stimule-

rende educatieve (thuis)omgeving voor het jonge kind. Hoe meer ouders thuis een stimulerende rol spelen in de ontwikkeling van het jonge kind, hoe kansrijker de start van het kind op school[3].

Kwaliteit in opvang en onderwijs

Uit internationaal onderzoek blijkt ook dat voor- en vroegschoolse educatie kan bijdragen aan het verkleinen van de ongelijkheid. Het speelse leren vereist wel de inzet van kwalitatief goede en gerichte programma's. Voor Nederland is nog onvoldoende bekend in hoeverre de bestaande programma's daartoe bijdragen. Daar is aanvullend onderzoek voor nodig. De rijksoverheid stimuleert in elk geval programma's om kinderen van 2,5 jaar voorschoolse educatie te laten volgen, als ze wonen in een wijk met risico's op onderwijsachterstanden.

Kwalitatieve en gerichte voor- en vroegschoolse educatie en kinderopvang kunnen helpen de ongelijkheid te verkleinen. De pedagogisch medewerkers en leerkrachten maken daarbij het verschil in de voor- en vroegschoolse educatie.

Schoolkeuze

Er is nog een punt dat een rol kan spelen in het verkleinen van de ongelijkheid. En dat is de schoolkeuze, zo stelt het Centraal Planbureau in het rapport 'Ongelijkheid van het jonge kind'. Scholen in wijken met laag opleidingsniveau bieden vaak een andere kwaliteit dan scholen elders. In verschillende (grote) steden zijn of worden er daarom afspraken gemaakt over een eerlijke verdeling van de leerlingen over de basisscholen om zo segregatie tegen te gaan. Wat tenslotte ook een rol speelt in achterstanden is de vroege verwijzing vanuit het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs. Schooladviezen en eindtoetsscores bepalen voor een belangrijk deel de plaatsing naar onderwijsniveaus in het voortgezet onderwijs. Het blijkt dat de schooladviezen en eindtoetsscores samenhangen met de sociaaleconomische achtergrondkenmerken van leerlingen. De overgang naar het voortgezet onderwijs is daarmee een moment waarop deze achtergrondkenmerken de ongelijkheid tussen kinderen kunnen vergroten. Een later selectiemoment lijkt daarvoor een goede oplossing. [4]

Succesvolle factoren

Naar het vergroten van gelijke kansen in het onderwijs is vrij veel onderzoek gedaan. Een recente studie van EducationLab[5] noemt een aantal succesvolle interventies: Zorg voor de beste leraar voor de klas; bied extra uren onderwijs aan leerlingen die het nodig hebben; betrek ouders meer bij de school; zoek aansluiting met zorgpartners en verbreed de horizon. Hierbij geldt dat deze interventies met name effectief zijn als ze gericht, specifiek op de achterstanden van de leerlingen, worden ingezet. Als ik recente studies lees en ik mijn eigen ervaring als onderwijsexpert daarbij optel, kom ik uiteindelijk tot drie gouden tips die kunnen zorgen voor meer gelijke kansen voor alle kinderen in het onderwijs.

Betrek ouders

Hoe beter ouders thuis betrokken zijn op hun kinderen, hoe gunstiger dat uitpakt voor de schoolprestaties van het kind. Ouders kunnen op verschillende manieren betrokken raken. Scholen kunnen met ouders samen optrekken in het gezamenlijk (voor)lezen van boeken. Scholen kunnen ouders trainen om hun kind te helpen lezen, ook in de zomervakantie als er geen school is.

Zorg voor kwalitatief goede voor- en vroegschoolse educatie

Investeren in voor- en vroegschoolse educatie betaalt zich dubbel en dwars uit in het verkleinen van ongelijkheid. Dat geldt zowel voor de kinderopvang als de scholen.

Ook de inzet van meer uren op scholen kan effectief zijn om achterstanden te verkleinen. Het aanbieden van meer uren houdt in dat leerlingen extra tijd krijgen, waarin ze aanvullende lessen volgen, binnen schooltijd of daarbuiten. Deze uren kunnen op verschillende manieren worden ingezet, bijvoorbeeld door verlengen van lestijd, zomerscholen en tutoring. De extra uren kunnen ingezet worden door leraren of door andere professionals.

Investeer in kwaliteit van de beroepskracht

Uit onderzoek blijkt dat een goede leraar het verschil maakt. Dat geldt zowel in het primair onderwijs als in de voor- en vroegschoolse educatie.

Een van de meest effectieve maatregelen om leerachterstanden te voorkomen is een goede leraar voor de klas en een goede pedagogisch medewerker voor de groep. Dat kan met permanente aandacht voor de pedagogisch- en didactische vaardigheden bij de beroepskrachten. Die kunnen effectief versterkt worden o.a. met coaching en door regelmatige intensieve lesobservaties door een externe coach.

Bronnen

- [1] https://goab.eu/pathtoimg.php?image=Actueel/cpb-notitie-ongelijkheid-van-het-jonge-kind__002.pdf
- [2] https://goab.eu/pathtoimg.php?image=Actueel/cpb-notitie-ongelijkheid-van-het-jonge-kind__002.pdf
- [3] [https://onderwijsdatabank.s3.amazonaws.com/downloads/Programmaraadvooronderwijsonderzoek7CLera-
renenouderbetrokkenheid7CJoepBakkerea.pdf](https://onderwijsdatabank.s3.amazonaws.com/downloads/Programmaraadvooronderwijsonderzoek7CLera-
renenouderbetrokkenheid7CJoepBakkerea.pdf)
- [4] <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/latere-overgang-po-vo>
- [5] [https://expertis.nl/wp-content/uploads/Rapport-leder-kind-een-kans-Interventies-voor-gelijke-kan-
sen-in-het-basisonderwijs.65657.pdf](https://expertis.nl/wp-content/uploads/Rapport-leder-kind-een-kans-Interventies-voor-gelijke-kan-
sen-in-het-basisonderwijs.65657.pdf)